

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

VERSLAG DER MAANDELIJSCHER VERGADERING VAN HET NATUURH. GENOOTSCHAP OP L.L. 1 DECEMBER.

Bij opening der vergadering, tegen 8 uur, zijn met den voorzitter aanwezig de heeren: B. Gerritzen, Aug. Kengen, Br. Loyola, Br. Pius, W. de Backer, C. A. Idzerda, Br. Christinus, Dr. A. Muskens, Joh. Th. v. d. Zwaan.

De Voorzitter toont den aanwezigen eene monstruositeit van 'n wijngaardslak, *Helix pomatia* L., welke in 't vorige nummer van 't Maandblad door hem werd beschreven.

Verder laat hij zien een Siberische lijsterturduus *Turdus Sibericus* Pallas (jong exemplaar), uit de collectie de Wever. Blijkens 't etiket werd ze in 1850 te Maastricht gevangen. Bij een bezoek van den heer P. Hens aan 't Museum wees deze den heere Cremers er op, dat voor zoover bekend, deze vogel nog nooit in Nederland werd waargenomen. 't Voorwerp in 't Maastrichter Museum is dus zeer waardevol.

Naar aanleiding hiervan ontspan zich 'n geanimeerde discussie tusschen de aanwezigen over 't voorkomen en 't observeren, nut en schade van vogels in Limburg. De heer W. de Backer deelt de vondst mee, in 1912, te Limmel van een waterpieper, *Anthus spioletta* L. (zie elders nummer van dit Maandblad).

Hierna vertoont de Voorzitter enkele land- en zoetwatermollusken, n.l. *Helix fruticum* Müll. en *Dreysena polymorpha* Pallas.

In 't Bosscherveld, dicht bij Belvédère bevinden zich op $\pm 1\frac{1}{2}$ M. diepte leem- en zandlagen, waarin talloze schelpen van land- en zoetwatermollusken zitten.

Wijlen Cas. Ubaghs heeft hierop gewezen in zijn *l'homme préhistorique* etc.

Ubaghs drukt er zijne verwondering over uit, dat terwijl tegenwoordig de mossel *Dreysena polymorpha* P. zeer veelvuldig huist in Maas, Zuid-Willemsvaart en Jeker, hare schelpen niet voorkomen in bovengenoemde klei- en zandlagen, wier ontstaan daar toch heel zeker aan het Maaswater te danken is. Klaarblijkelijk is het aan Ubaghs onbekend geweest, dat de aanwezigheid dezer mossel in Europa eerst dateert van omstreeks 1825, toen ze van uit Zuid-Rusland eene invasie deed in de Europeesche zoetwateren.

Tusschen de schelpen, welke de heer Cremers verleden jaar verzamelde uit deze lagen, bevindt zich wèl *Helix fruticum* M.

Deze landslak heeft hij tot dusverre alléén aange troffen (levend) in de buurt van St. Pieter (Roode haan) en tusschen Elsloo-Geulle.

Zou, vraagt hij zich af, terwijl *Dreysena polymorpha* P. zich meer en meer alom verspreid heeft,

Helix fruticum L. wellicht 'n beestje zijn, 'twelk langzamerhand aan 't verdwijnen is?...

Pastoor A. Kengen heeft meegebracht een tusschen rietstengels kunstig gevlochten nest van de dwergmuis (*Mus minutulus* L.) uit de buurt van Geulle. Tengevolge dezer demonstratie hoorden we een verhandeling tusschen de leden over 't voorkomen in Limburg van verschillende muizen (huismuis, boschmuis, grijze en bruine veldmuizen).

'n Bezichtiging van de collectie Dr. Pergens in 't Museum aanwezig besloot de bijeenkomst.

VERZOEK AAN DE BEZOEKERS VAN DE MAANDELIJSCHER VERGADERINGEN.

Zij die op de maandelijksche vergaderingen eene mededeeling doen, worden verzocht ze, althans in 't kort, op schrift te brengen. Dit met 't oog op de juistheid der verslagen van deze vergaderingen.

J. C.

AVIFAUNA VAN LIMBURG.

In de jaarberichten van het Genootschap uit de jaren 1912 e. v. komt van de hand des Heeren Nillesen te Rolduc een belangwekkend overzicht voor der in wilden staat in de provincie Limburg voorkomende vogelsoorten. De schrijver bepaalt er zich evenwel toe met in algemeene termen de meerdere of mindere zeldzaamheid of talrijkheid van elke soort te vermelden, zonder in locale details te treden.

Nu is het echter een niet te loochenen feit, dat de Avifauna van een bepaalde streek aan schommelingen, ja zelfs aan ingrijpende veranderingen (voornamelijk tengevolge van gewijzigde bodemcultuur) onderhevig is, zoodat het voor de bestudeering van dit verschijnsel hoogst noodzakelijk is de lokale Avifauna te fixeeren en de juiste verbreiding van iedere vogelsoort in de verschillende deelen van een gebied (in casu de provincie Limburg) zoo nauwkeurig mogelijk vast te stellen. Een algemeen overzicht is daartoe niet voldoende.

Er is in de laatste vijftig jaren o.a. in N.W.-Europa een duidelijk voortdringen van verschillende vogelsoorten van Oost naar West bemerkbaar. Ik wijs slechts op de Groote gele Kwikstaart, de Zwarte Roodstaart, de Zwarte Specht, de Europeesche Kanarie enz., welke allen hun broedgebied steeds meer naar het Westen verplaatsten en zulks nog doen.

Onze provincie, welke over een groote uitgestrektheid de oostgrens van Nederland vormt, biedt in dit geval uiteraard een zeer geschikte gelegenheid tot waarneming van dit verplaatsingsverschijnsel en ik acht het derhalve van groot belang, dat ook

daarom haar tegenwoordige Avifauna zoo nauwkeurig mogelijk worde vastgesteld.

Ook niet het minst met het oog op de nog komende veranderingen in haar bodemcultuur — ik denk bijv. aan de draineering der Peel — is het gewenscht haar vogelwereld van thans in haar soortenrijkdom en omvang, in hare lokale verbreiding, nauwkeurig te leeren kennen, omdat ingrijpende wijziging in de beplanting en gesteldheid van den bodem onvermijdelijk verandering in de Avifauna zal medebrengen.

Vele moerasvogels, welke thans nog in de Peel een geschikte en veilige verblijfplaats vinden, zullen helaas eerlang verdwijnen.

De vogelwereld der omgeving van Roermond, Heerlen en Valkenburg werd door mij in den loop der jaren zoo grondig mogelijk bestudeerd en op schrift gebracht. Doch wat beteekent dit ten opzichte der geheele provincie!

Eén persoon alleen, wiens tijd door ambtsbezigheden grootendeels geheel in beslag wordt genomen, is niet in staat de Avifauna eener geheele provincie te observeeren. Hiertoe is hulp van velen absoluut noodig.

Wel staan mij behalve voornoemden arbeid des Heeren Nillesen, waardevolle gegevens ten dienste uit de vogel- en eiercollectiën Merckelbach, Beckers, Nillesen en Vallen en de verzameling van vogels in ons Museum te Maastricht, doch ook dit is in lange na niet voldoende, al kon ik dan ook aan de hand van een en ander reeds een schema voor een uitgebreide Avifauna van Limburg opmaken.

Ik stel mij nu voor met de hulp van belangstellenden uit alle deelen der provincie, in den tijd van enkele jaren zulk een aantal gegevens omtrent het voorkomen, de talrijkheid, broedgebied, trek enz. onzer Limburgsche vogels te verkrijgen, dat daaruit een duidelijk beeld der Provinciale Avifauna in haar geheelen omvang kan worden samengesteld.

Moet hiervoor op groote schaal verzameld worden of jacht worden gemaakt op zeldzaamheden? Geenszins! Ik vraag slechts dat degenen, die belang in deze zaak stellen alles zullen opteekenen wat hun omtrent het voorkomen der vogels in eenig deel van Limburg, in de eerste plaats in de omgeving hunner woonplaats, met zekerheid bekend is; dat zij aantekening houden van alle vogelsoorten, de meest gewone niet uitgezonderd, welke zij observeeren. Voor iedere vogelsoort neme men een afzonderlijk stukje papier, waarop de waarnemingen in chronologische volgorde met vermelding van datum en plaats, worden vermeld. Aan het hoofd van ieder stukje papier plaatse men den naam van den betrokken vogel, alsmede naam en woonplaats van den waarnemer.

Dit slechts om een idee te geven van de wijze van werken.

Ik doe hierbij een dringend beroep op de leden van het Genootschap, in alle deelen der provincie, om in deze met mij te willen samenwerken tot het verkrijgen van een zoo volledig mogelijk overzicht van de Limburgsche Avifauna.

Een tweede hulpmiddel daartoe vormen de verzamelingen opgezette vogels, welke in Limburg talrijker zijn dan algemeen bekend is. Omtrent de verzamelingen der Heeren Nillesen te Rodric en Beckers te Roosteren bezit ik voldoende gegevens. Doch er zijn veel meer vogelcollectiën in de pro-

vincie, dan deze twee. Wie helpt mij aan opgaven van: a. vogelcollectiën (eigenaar en woonplaats), en b. de daarin voorkomende vogels met vermelding van datum en vindplaats. (Gaarne ontving ik eventueel bestaande catalogi ter inzage).

Het zou toch jammer zijn van de gedooide vogels indien zij hier of daar vergeten bijeengepakt bleven staan, waardoor waardevol studie- en bewijsmateriaal voor onze Limburgsche Avifauna verloren gaat.

Hier is ieder in de gelegenheid zijn verzameling wetenschappelijk te benutten, doch — en dit geldt vooral voor de vogels, waarmede men niet spaarzaam genoeg kan zijn, indien het op verzamelen (wat in vele gevallen uit wetenschappelijk oogpunt absoluut noodzakelijk is) aankomt — op hem legt de wetenschap den plicht zijn materiaal tenminste voor studeerenden beschikbaar te stellen ter onderzoek en publicatie.

Zij, die zich met mijn hier ontwikkeld plan kunnen vereenigen, worden beleefd verzocht een klein bericht van adhaesie aan ondergeteekende in te zenden. Bij voldoende deelname hoop ik in een volgend nummer van het Maandblad een nadere uiteenzetting ter zake te geven en verschillende vragen te stellen omtrent de Avifauna van de woonplaats der verschillende medewerkers.

Ten slotte merk ik nog op, dat het volstrekt niet verlangd wordt dat men dagelijks op excursie gaat. Neen, ieder behoeft slechts te vermelden wat op ornithologisch gebied als 't ware van zelf onder zijn aandacht komt en verder mede te werken aan de beantwoording der vragen welke gesteld zullen worden omtrent voorkomen, broeden, talrijkheid en trek van bepaalde vogelsoorten waarbij ondergeteekende gaarne bereid is alle mogelijke voorlichting en aanwijzingen te geven, welke daarbij noodig mochten blijken.

P. HENS.

Valkenburg L., November 1920.

NASCHRIFT.

Met instemming plaatsen we des heeren Hens' „verzoek tot medewerking” voor zijn loffelijk pogen om in de avifauna meer klaarheid te brengen.

We doen zulks te liever, wijl de heer Hens zich aan ons Genootschap voorstelt als iemand, die absoluut niet belust is op „vogellijkjes, den vogels graag 't leven gunt en van de leden van ons Genootschap alléén „waarnemingen” vraagt in zake vogels, welke in Limburg „gesigneerd” worden.

Mogen wij den heere Hens alvast ter wille zijn?

Van Dr. A. de Wever hoorden we, dat zich dit jaar in de buurt van Nuth de zwarte specht heeft opgehouden en dat daar verder een witte (albino) Vlaamsche gaai heeft rondgezworven.

Van den heer W. de Backer, Maastricht, vernamen we:

DE WATERPIEPER (ANTHUS SPIPOLETTA L.)

„Wellicht zal het interesseeren, te hooren, dat de waterpieper, welke zeker niet tot de geregelde bezoekers van Limburg behoort, op 1 October 1912 te Limmel bij Maastricht werd gevangen. Dit exemplaar bevindt zich in mijne collectie.

Zijn er misschien nog andere gevallen bekend?” vraagt de heer W. de Backer.

Wie volgt met gegevens voor den heere Hens?

DE REDACTIE.

IETS OVER ONZE FLORA IN 1920.

Men zou verwacht hebben dat er thans voor de natuurwetenschappen betere tijden aangebroken waren, maar nog steeds deed zich de verlamme invloed van den oorlog gelden.

Tot datgene evenwel wat ons over den slechten tijd kon heenbrengen behoort dan toch nog altijd de Natuurhistorie en ik ben er dankbaar voor dat mijn medewerkers op floristisch gebied me hun trouwe hulp bleven verleenen, waardoor ik in staat ben nog een en ander in ons Maandblad mede te deelen.

Over den tot nu toe onbekenden **man-vrouwelijken Hazelaar** bij Bunde is reeds in 't begin van 't jaar in 't Maandblad uitvoerig verteld.

Van de **Gewone Helmbloem** (*Corydalis solida*) werden door Rector Brouns op den Kruisberg bij Bunde 3 exemplaren met zuiverwitte bloemen gevonden.

't **Groene Nieskruid** (*Helleborus viridis*), dat eigenlijk 'n meer Zuidelijke plant is, komt hier en daar in groote hoeveelheden verwilderd voor, zoo o.a. langs de Worm bij Rimburg; bij Vleugendaal (Bochholtz) en in 't bosch bij Mechelen-Hoewel al deze plaatsen vrij ver van menschelijke woningen verwijderd liggen zal waarschijnlijk toch 't eerste exemplaar steeds van zaad uit tuinen afkomstig zijn. Dit jaar zag de Hr H. Stessen er veel in 't bosch „de Bekken” bij Crapoel (Gulpen).

De **Kruifhyacint** ontvingen we weer van meerdere nieuwe groeiplaatsen, n.l. van bij de Winteraak (van pater Fieck) en van den Kollenberg en Susteren (van den Hr. Kentgens).

Verskillende aardige kleurvariaties van gewone plantsoorten werden er ook dit jaar waargenomen. **Witbloemig Zenegroen** (*Ajuga reptans*) en **witte Heggewikke** (*Vicia sepium*) te Epen aan de „Hotskoel” door den Hr. P. Hermans, hoofdonderwijzer te Wahlwilder; de laatste ook veel in 't „Veugelke” te Merkelbeek door den Hr. W. Vroemen, hoofd der school. Te Epen ook Zenegroen met baksteenroode met rose en met heel lichtblauwe bloemen en veel **Akkerknaulia** zonder straalbloemen. **Witte Akkerknaulia** bij Caberg door den Hr. J. Pagnier; **witte Boschandoorn** door den Hr. H. Stessen bij Cartils en veel **witte Marjolein** door Dr. Ploem te Vaals, bij „den Koning van Spanje” te Gulpen; **witte Ranunculus sardous** bij Kreckelberg (Schinnen) en zwavelgele in de kolonlei bij de Oranje-Nassau-mijn te Heerlen. Van beide is zaad uitgezaaid en reeds gekiemd.

Te Terworm (Heerlen) groeide aan den boschrand op één plek zeer veel **Heksenkruid** (*Circaea lutetiana*) met karmijnroode bloemen, kelken en bloemsteeltjes. Of deze kleur meer voorkomt kan ik in de Flora's niet vinden. Meestal wordt opgegeven wit of iets rose naar gelang de belichting. 't Heksenkruid groeit meestal onder houtgewas in schaduw; de exemplaren te Terworm hadden volop licht, terwijl er vlakbij in 't bosch alleen witte groeiden.

Dit jaar zag ik weer enkele zeldzame **Braamsoorten**; die zal ik echter maar niet noemen, daar zich niemand voor dit stekelige geslacht schijnt te interesseeren, ofschoon er vele toch ongetwijfeld tot onze mooiste bloemheesters behooren en sommige bijzonder smakelijke en groote vruchten dragen; daar zijn de kinderen dan ook gauw bij!

Er is dit jaar pas weer wat graan uit Amerika

binnengekomen, aanvoerplanten waren er dus nog nauwelijks te verwachten.

De oude adventiefterreinen bij de graanmagazijnen te Sittard zullen dit jaar door uitbreiding van 't spoor verdwijnen. Slechts enkele der talrijke vreemde planten hebben er nog stand gehouden en wel 't meest één- of tweejarige gewassen, zooals *Delphinium*-, *Anthemis*- en *Chenopodium*-soorten, *Rumex pulcher* enz. Van de overblijvende van men nog den weinig of niet gestekelden vorm van de Akkerveerdisiel, met haar zeer lange worteluitloopers.

'n Adventieve die nog niet in ons land was waargenomen, ontving ik van den Heer Dormans, Hoofd der school te Heerlerbaan, n.l. de groene vorm der Pijlkruidkers (*Lepidium Draba L., var. matritensis (Pau) Thell.*), deze vond hij langs den tram bij Heerlerheide. Niet alleen missen de bladen de grijs-groene beharing der type, maar ze zijn ook langer en smaller. Ook deze plant heeft zulke lange taaie worteluitloopers, dat ze nauwelijks meer uit te roeien is.

Van de prachtige en zeldzame **Teere Wikke** (*Vicia tennifolia Rth.*) groeide er 'n krachtige plant langs 't spoor bij Breinder (Schinnen).

De Heer P. Hermans (Wahlwilder) vond in 't gras bij 'n villa te Houthem 'n exemplaar van 't **Muskusplantje** (*Minulus moschatus Dougl.*). Vroeger werd dit hier veel in pot gekweekt, niet als sierplant, als zoodanig beteekent 't niet veel, maar om vliegen te weren.

Deze Noord-Amerikaansche geurde vroeger sterk naar muskus. 't Schijnt dat in de laatste jaren haast geen exemplaren met zoo'n sterken geur meer bestaan; ook 't Houthemische is vrijwel reukeeloos. Men meent dat deze plantsoort de cellen die de reukstof afscheiden verloren heeft omdat thans de bestuiving door andere insecten plaats heeft. Bezit een onzer leden soms nog de oude echte soort?

Misschien loont 't voor sommigen de moeite nog eens een kijkje te nemen in de vroegere Brunsummerheide. Na de drooglegging hebben aan de randen van 't veengebied nog enkele taaie soorten 'n poosje stand gehouden; ze hebben daartoe evenwel hun groeiwijze moeten veranderen. Zoo vormt 't **Moerashertshooi** (*Hypericum helodes*) thans dichte kussens van korte liggende stengels, waarbij de bladen dakpansgewijze over elkaar reiken, en aan den top zich nog enkele geslotenblijvende bloempjes bevinden. De **Beenbreek** (*Narthecium ossifragum*) lijkt wel 'n vegetatie van Zeggen of Grassen zoo kort zijn de bladen gebleven; haar anders zoo warme gele bloemsterretjes schijnt ze niet meer te kunnen ontwikkelen. De **Vleugeltjesbloem** (*Polygala serpyllacea Whe*) moest zich ook al bekrimpen, men zou ze voor Tijn houden, ware 't niet dat ze nog een paar diepblauwe bloempjes ten toon spreidde. Hier en daar glinstert zelfs nog wat **Zonnedaauw**. Van de prachtige Orchissen, die weleer zoo'n kleur en leven gaven aan 't geliggroene veenmoslandschap, zijn nog slechts enkele armzalige individuen overgebleven. 't Waren vooral kruisingen tusschen de Gevlekte en de Vleeschkleurige Orchis, die hier plaatselijk constant geworden waren en zelfs de stamouders bijna verdrongen hadden. Ze kwamen er in zooveel vormen voor dat 't onderzoek dezer bastaarden nog lang niet was afgesloten. Niemand had ooit kunnen vermoeden dat de Brunsummerheide

zooveel schatten op floristisch gebied herbergde.

Zoo ontmoeten we nog allerlei andere, eens zoo fleurige kinderen der Veenflora, die zich thans onder andere vormen voordoen. Men kan sommige vergelijken met de landvormen van waterplanten, maar 'n afzonderlijken nieuwen naam zijn ze niet waard; 't zijn slechts voortbrengsels van den strijd om 't bestaan, waarin zij 't onderspit zullen delven, omdat hen 't voornaamste wapen, 't water, werd ontnomen, terwijl hun bureu, de heideplanten, al even spoedig het terrein zullen in beslag nemen, dan zal 't straks met de Veenflora in ons gewest voor goed gedaan zijn.

Nuth.

A. DE WEVER.

MIERENBOEKJE PATER H. SCHMITZ.

Tegen den prijs van f 2.— per exemplaar zijn nog altijd „Mierenboekjes” van Pater Schmitz verkrijgbaar in het Museum, Looiersgracht.

AANWINSTEN VOOR DE BOEKERIJ.

Van Mevrouw Theunissen-Dohmen te Maeseyck ontvingen wij eene uitgebreide collectie brieven, afkomstig uit de nalatenschap van Dr. Ed. Pergens en aan hem gericht door wetenschappelijke menschen van naam.

Waar deze brieven haast allemaal handelen over geologische-palaeontologische onderwerpen en niet zelden betrekking hebben op zaken, welke zich in de collectie van Dr. Pergens bevinden, behoeft 't geen betoog, dat ze eene kostbare aanwinst voor ons museum en boekerij mogen heeten.

't Handschrift dezer correspondenties vergelijken-de met etiketten in des dokters verzameling valt 't vaak zeer gemakkelijk te achterhalen door wie de fossielen aan Pergens gestuurd en niet zelden ook gedetermineerd werden.

Er zijn brieven bij o.a. van Dr. Th. Engel, G. Dollfus, Prof. Dr. A. Koch, A. Briart, J. Jullien, A. W. Waters, E. Jelly, Dr. Lewis, E. Hicks, enz.

Baas Becking L. H., *Staphylaea colchicha* Stev., var. *Laxiflora* N. Var., (mededeelingen van de Landbouw-Hoogeschool enz., Wageningen).

Baas Becking L. H., Beschrijving van de Botanische tuinen te Kew bij Londen, naar aanleiding van eene studie in Aug. 1919 (Mededeeling etc., idem).

Dr. E. D. van Oort, de vogeltrek en zijn tegenwoordig experimenteel onderzoek, Rede oij de aanvaarding van het buitengewoon hoogleeraars ambt aan de Rijks-universiteit te Leiden, uitgesproken op 1 Dec. 1920 (v. d. schrijver).

Van de familieleden van wijlen ons medelid den heer H. J. Schoonhoven ontvingen we: eene com-

plete serie Maandbladen, uitgegeven door het Natuurh. Gen. in Limburg vanaf Aug. 1912—Febr. 1917;

Naamlijst van Nederl. Macrolepidoptera volgens den catalogus van Staudiger en Rebel (1901), bewerkt door Dr. J. Th. Oudemans en J. A. Snijder (Amsterdam, 1912);

Systematische Verzeichnis der Mitteleuropäischen Grosz-Schmetterlinge, (nach dem Katalog der Lepidopteren des paläarktischen Faunengebiets von Dr. O. Staudinger und Dr. H. Rebel (Berlin, 1901);

Entomologische Berichten, uitgegeven door de Nederl. Entomol. Vereeniging, No. 92, 93, 94;

Natuurmonumenten van Nederl. Indië, mededeelingen over Ned. Indische natuurmonumenten, uitgegeven door de Ned. Indische Vereeniging tot Natuurbescherming, mededeeling no. 2, Rafflesia-natuurmonumenten in Sumatra door T. Otlander (met 3 platen);

Idem, mededeeling no. 4, botanisch overzicht der Rafflesiaceae van Ned. Indië, met determinatietabellen en soortbeschrijvingen; in hoofdzaak van Solms-Laubach, bewerkt door Dr. S. H. Koorders (met 19 platen).

Exotische Falterpracht. 50 exotische Schmetterlinge in ihren Originalfarben, herausgegeben von Theodor von Sosnosky, Verlag von E. A. Seemann in Leipsig, 1914.

AANWINSTEN VOOR HET MUSEUM.

Van den heer Pierre Cremers, Hoensbroek: blauwe reiger.

Van den heer Paul Marres, Maastricht: enkele nog niet gedetermineerde beenderen van zoogdieren uit löss te Belvédère.

Van den heer Max Janssen, Stein: enkele nog niet gedetermineerde fossielen uit grindgroeven te Geulle en te Stein.

Van den Eerw. Pater Ferd Eussen, Urmond: een brok steenkool, waarin zich een nog niet gedetermineerd mooi zichtbaar stuk hout bevindt.

Van N. N. drie mooie fragmenten van wervels (rug- en zijplaten) van eene schildpad (chelonina) uit den St. Pietersberg.

Van den Z. Eerw. Heer A. Kengen, Caberg: een nest van de dwergmuis, gevonden te Geulle.

NIEUWE LEDEN.

De heeren: Dr. A. Muskens, Maastricht; A. Hagdorn, lid van den Gemeenteraad, Maastricht; Pierre Cremers, Oudenhof, Hoensbroek; Joh. Th. v. d. Zwaan, Cabergerweg, Maastricht.